

DANA BUZURA-GAGNIUC¹, ROMÂNIA

Cuvinte - cheie: Buzura, Berința, lupi, Mânântuș, Mănăstur, pădure.

Berința lui Buzura. Despre păduri și lupi (Fragment din volumul în pregătire „Buzura la Berința”)

Rezumat

Născut în 1938, în Berința – Maramureș, Augustin Buzura este unul dintre cei mai importanți prozatori români ai secolului XX, fiind considerat „scriitorul-conștiință” al epocii. Oamenii, locurile, mitologia spațiului aceluia, frica, lupii, iernile teribile, întâmplările bizare, elemente de istorie a locurilor natale se regăsesc frecvent în opera sa. Dincolo de ceea ce se știe și de ceea ce s-a scris despre biografia lui Augustin Buzura, familia din Berința mai păstrează amintiri, povești și documente inedite despre copilăria și despre tinerețea sa, care vor fi scoase la lumină în curând. Prezentul text este un fragment din volumul în pregătire „Buzura la Berința” și aduce în prim-plan relația omului cu sălbăticia, cu pădurea și cu lupii care păreau să facă parte firesc din viața comunității. Legende, poveștile, spaimile provocate de lupi erau vii în Berința secolului trecut și sunt redată în text cu un subiectivism asumat, raportat mereu la opera și viața lui Augustin Buzura.

¹ Manager la revista „Nord Literar”, Baia Mare.

Keywords: Buzura, Berința, wolves, Mânântuș, Mănăștur, forest.

Buzura's Berința. About Forests and Wolves
(Excerpt from the volume in preparation "Buzura in Berința")

Summary

Born in 1938 in Berința, Maramureș, Augustin Buzura is one of the most significant Romanian prose writers of the 20th century. He is often referred to as the "writer-conscience" of his time. Buzura's writing draws inspiration from the people, places, and mythology of his native region, as well as elements of its history. His works often explore themes of fear, wolves, harsh winters, and strange occurrences. Apart from what is known and written about Augustin Buzura's life, his family from Berința still has memories, stories, and unpublished documents about his childhood and youth, which will be released soon in the book "Buzura la Berința". The book extracts information from these documents and highlights the author's relationship with the wilderness, forest, and wolves. In the last century, the community of Berința was deeply influenced by the legends, stories, and fears surrounding wolves, which are portrayed subjectively in the text, always connected with Augustin Buzura's work and life.

Berița lui Buzura. Despre păduri și lupi

Au trecut niște ani. Mulți. Atât de mulți încât, toate poveștile spațiului acela par citite-ntr-o carte veche. Mult mai târziu, când am început să-l citesc și recitesc pe Augustin Buzura, - născut în 1938 la Berița - am înțeles că lupii, pădurea, vocile ei, făceau parte din firescul locului acela, al unei bizare și deopotrivă bogate mitologii locale, unde-și au rezonanțe majore aproape toate cărțile sale. Lupii, flăcările de pe mormintele copiilor nebotezați, Fata Pădurii, zonele pe unde umbla Necuratul se găsesc transpuse în diverse maniere în cărțile lui, dar sunt și parte din legendele locului, ale Beriței și ale lumii copilăriei mele.

Amintirile s-au amestecat cu poveștile pe care „mama bună” – că așa o numeam pe bunica - le spunea firesc, despre tinerețea ei și despre copilăria lui Augustin Buzura - „unchiu’ Augustin”, cum îi spuneam noi fratelui celui mare al mamei. Apoi, în timp, mama și-a dezlegat și ea amintirile, ținute multă vreme sub tăcere. A scos la lumină scrisorile către

Augustin Buzura la 2 ani; foto: colecția familiei Buzura

părinți, din perioada studenției clujene, a evocat episoade din copilăria și tinerețea lui la Berința, precum și întâmplări și povești despre persoane pe care eu tot timpul le-am asociat cu personaje din cărțile sale.

Cu fiecare an care trecea, îi priveam diferit, pentru că lupii păreau să aibă alt rol, alt impact, altă umbră în existența mea. Poate și a satului. N-au fost o obsesie, dar nici o liniște n-au fost. Lupii erau o prezență oarecum constantă, aproape firească în viața comunității, pe vremea când cărările oamenilor treceau inevitabil prin pădure, ca să ajungă la târg la Mănăștur, tăind de-a curmezișul pădurea Mânântușului, ori mergând pe jos, cu coșul în spate spre Baia Mare, trecând spre Cărbunari, prin vârf pe la Zgleamăn, locul sinistru unde, se spune, se întâlneau lupii. Ca să ajungi din Berința la târgul Mănășturului, care se ținea în fiecare miercuri, era mai aproape să treci dealul prin pădurea Mânântușului, decât să iei drumul de-a lungul, trecând prin Valea Merelor, Copalnic, Șesul Mănășturului. Cărările erau întunecate și pline de mister, iar pe vremea aceea, în drumurile lor, oamenii nu sminteau rânduielele pădurii și pe viețuitoarele ei. Până și lemnele se tăiau cu măsură, cu zgomot puțin și cu mare respect pentru pădurea care cobora până spre sat cu tot cu umbrele, legendele și animalele ei.

Berința și Mânântușul

Berința va rămâne pentru totdeauna centrul universului meu, începutul, reperul și liniștea. Sat românesc, de pe teritoriul Cetății de Piatră, amintit în documente încă din 1405, când 97% dintre satele din acest domeniu districtual erau sate românești, conduse de voievozi. Încă din 1566, în domeniul Chioarului erau recunoscute două vămi: la Berchez și la Berința.²

Nu știi de unde vine numele pădurii care se vede când deschizi ușa, drept de pe scările casei noastre, construite în 1970, cocoțate pe o colină de pe ulița Dâmburilor Berinței, cu trepte înalte acoperite de o boltă cu o arhitectură ușor brâncovenească. O pădure precum o perdea de albastru întunecat care separă orizontul între Berința și centrul de comună, Copalnic-Mănăștur. Pe vremea copilăriei mele, Mânântușul era imens și înspăimântător. Mi se părea că acela care intră acolo nu mai iese niciodată. Poate doar imaginația mea de copil prea scufundat în povești, poate teama de noapte și de ce s-ar putea ascunde în întuneric a asociat locul acela cu toate tenebrele lumii. Mânântușul nu era verde ca pădurea Mirizoiului, în care se pierde soarele-n apus în fiecare seară, ci albastru-ntunecat. Pe coasta Mirizoiului, ulița care pornește perpendicular de pe drumul național, cam în dreptul casei noastre, ajungeam într-un sfert de ceas, coborând pe cărarea spre Valea Cursă, trecând drumul și pârâul. Până la poalele Mânântușului îți trebuia, poate, o oră.

² Laura Temian, Valentin Băințan, Lazăr Temian, Laviniu Ardelean, Coordonator științific: prof. dr. Teodor Ardelean, *File de cronică. Ținuturile Chioar, Codru, Lăpuș, Maramureș, Volumul I (din paleolitic până în 1918)*, Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" Baia Mare, 2016.

În nopțile de iarnă, ieșeam pe scări și, căutând parcă înapoi sunete care să mă sperie, mi se părea că le aud venind dintr-acolo. Pe vremea aceea, lupii chiar coborau spre sat și poveștile despre turmele de oi atacate erau reale și le auzeam de la unchiul Ștefan, copilul mijlociu al familiei Buzura, care era administrator la Gostat-ul ce avea saivanele cu oi tocmai la poala pădurii. Când Ștefan începea șirul istoriilor despre ciobanii care fugeau noaptea după lupi, despre turmele de mistreți care coborau din Mânântuș spre saivane, despre asprimea și deopotrivă farmecul vieții petrecute la limita dintre sat și sălbăticie, la noi în casă se făcea liniște ca în sala de spectacol. Umorul cu care povestea, buza de jos răsfrântă, fruntea înaltă și mâinile puternice mă trimiteau cu gândul la tata moș. Ștefan era copia fidelă a forței și a umorului său.

Pădurea aceasta niciodată nu mi s-a părut un loc frecventabil de oameni, iar când mama bună spunea cât de grea era naveta lui Augustin peste Mânântuș, ca să ajungă la școală la Mănăștur, nu puteam să cobor povestea în realitate, pentru că distanțele păreau imposibil de cuprins cu mintea mea de copil și cu pașii într-o singură zi. Avea de trecut dincolo de linia de orizont, care era albăstrită și ncețoșată mult de depărtare, de stat patru ore la școală și de revenit acasă. Părea mult prea mult. „Îl duceam cu lompășu’ și stam în vârfu’ dealului până nu-l mai vedeam. Și el să tăt întorcea și-mi făcea cu mâna, până intra în sat”. Peste ani, am încercat să-mi imaginez, oarecum filmic, diminețile acelea întunecate din iernile crunte, când zăpada era până la streășina casei și pe femeia aceea abia trecută de 30 de ani, luând drumul în piept ținând de mână un copil de 10 ani și cu cealaltă mână ducând felinarul. Niciodată n-am putut calcula câți kilometri însemna fiecare zi de școală pentru micul Augustin. Gesturile cu care-l imita însă mi-au rămas atât de vii... mâinile acelea noduroase, uscate, cu pielea întunecată, cu degetele care nu se mai puteau îndoi ușor...

Augustin Buzura mărturisește episoadele acestea într-un interviu acordat Crisulei Ștefănescu, dar și într-un alt interviu-dialog cu fiul său Mihai-Adrian. Din păcate, ultimul interviu nu a mai fost publicat, rămânând în arhiva familiei ca un material documentar extrem de prețios. „*Am făcut patru clase la școala din sat, la Berința, apoi în satul vecin, Copalnic-Mănăștur, căci predarea cu șapte clase s-a desființat. La început, mama n-a mai vrut să mă lase la școală. Se temea pentru că distanța era mare și toată zona era plină de lupi. Trebuia să trec un deal, printr-o pădure. A zis să mai stau, să mai cresc. Iar tata spunea că aș fi bun de agricultor. Am fugit pur și simplu, pe geam, la școală, căci ei plecau la lucru și, de frica nebunilor popii, mă țineau încuiat în casă. Mama, săraca, ce să facă? Venea cu felinarul până la vârful dealului și mă urmărea cu privirea până intram în zona de case a satului vecin. O dată, țin minte, pe mine și pe mama ne-au înconjurat o turmă de mistreți. Era iarnă, noapte, frig teribil. Înnebuniți de spaimă, am stat totuși neclintiți. Ne-au dat târcoale și au plecat mai departe.*”³

Singura școală cu șapte clase din comună rămăsese cea de la Copalnic-Mănăștur, care acum îi poartă numele. „*Nu m-am împăcat cu soarta, și am fugit pe geam în satul vecin, Mănăștur, pe urmă, m-au dus părinții de bună-voie. Am fost primul din sat care a*

³ Crisula Ștefănescu, *A trăi a scrie*, Editura Limes, 2009, Cluj-Napoca, Ediție îngrijită de Angela Martin, pag. 25-26.

plecat mai departe la școală, apoi au mai venit și alții după mine, dar am fost primul copil de țăran sau ce eram eu, de proletar, care a părăsit satul după ce s-au desființat școlile cu șapte clase, cum era pe atunci. În satul meu, Berința, au rămas patru clase. Era un drum foarte greu, 7-8 kilometri.”⁴

Drumul de întoarcere era pe lumină și, dacă avea noroc, era însoțit de vreun om din sat, care se-ntorcea de la târg. Vecinul Gheorghe a Brendii era unul dintre bunii tovarăși de drum, pe vremea când răspundea de adusul poștei de la centrul de comună. Cu el venea de-atâtea ori Buzura peste dealul Mănășturului, prin inima Mânântușului, pe cărările acelea neștiute, pe lângă lupii pe care-i confundau atunci cu câinii. Badea Gheorghe era un personaj de-o simplitate și de-o inocență teribile, care când a văzut că le-a ieșit un câine în cale, a luat o vargă din cărare, l-a atins pe spate și l-a fugărit până a fugit. În Mânântuș, însă, nu existau câini, ci lupi. „Ne, câine la oi domnești!” – striga badea Gheorghe, lovindu-l cu vârguța pe spinare. Și, agale, plictisit, nepunându-și mintea cu naivitatea oamenilor, lupul întorcea spatele și pleca. Buzura a aflat mai târziu că acei câini erau lupi, dar badea Gheorghe, nu știu...

Târziu, în 2018, când Școala Gimnazială din Copalnic-Mănăștur a primit denumirea „Augustin Buzura”, la discuțiile care au urmat festivității, la Căminul Cultural, am aflat că există un „drum al lui Buzura”, prin Mânântuș. Atunci, când s-a evocat personalitatea lui

Berința; foto: Mihai-Adrian BUZURA

⁴ Fragment din interviul nepublicat, acordat de Augustin Buzura fiului său Mihai-Adrian Buzura, păstrat în arhiva familiei.

Buzura, profesorul Viorel Bota, fost director al Școlii Generale din Berința, navetist mulți ani din Mănăștur spre Berința, povestea cum o parte dintre cadrele didactice, navetiste și ele, veneau uneori pe jos prin pădurea Mânântușului pe „drumul lui Buzura”.

Lupii

Nu știu cum, dar parcă o parte din existența noastră se derula sub semnul lupilor, al fricii pe care poveștile despre lupi ne-o induceau; păreau să facă parte din prezentul, din nopțile, din spaimetele noastre. Vorbeam cu vocea scăzută, cu o formă de teamă și respect despre locurile unde știam că sunt trecători de lupi: Valea Dobraii și Valea Merelor – locuri apropiate între ele, situate undeva la hotarul Berinței cu Copalnicul și Curtuiușul Mic, unde, nu de mult, lupii au atacat o turmă de oi -, Mânântușul și Zgleamănul, ele însele locuri bizare, ca un fel de amestec haotic de dâmburi, văi și pădure, puțin umblate, cu întâmplări neobișnuite care se petrecuseră acolo, la limita aceea imposibil de trasat între realitate și poveste. La Zgleamăn, la hotarul dintre Berința și Cărbunari, oamenii au înălțat cu timpul o cruce, loc de pelerinaj în zilele de sărbătoare. În cealaltă margine de sat, la răsărit, în zona pădurii Racășa, la ieșirea dinspre Cărpiniș, nu departe de micul cătun Roșia, unde era școala la care am predat cu toții – tata, mama și eu -, lupii nu se sfiau să vină ziua-n amiaza mare în sat. De fiecare dată, citind fragmentele despre păduri și lupi din cărțile lui Buzura, am încercat să desenez cu mintea tablourile descrise în culori sumbre, învelite-n zgomote lugubre, apăsate de sentimente grele. Și, inevitabil, tabloul devenea un decupaj al uneia dintre pădurile care înconjurau satul.

„Locurile dintre cele două păduri ce mărgineau satul la răsărit și apus au fost drumul lupilor, până într-o iarnă când au atacat un călugăr ce vindea iconițe, tămâie, cărți sfinte și se ruga pentru liniștea celor plecați. Acesta a scos o cruce și a presărat în jurul său tămâie, iar sălbăticiunile nu au îndrăznit să depășească cercul făcut, ba într-un târziu au luat-o la fugă, ceea ce însemna că lupii nu erau adevărați, ci diavolii le împrumutaseră chipul.”⁵

Mama ne povestea cum un lup a trecut chiar pe sub geamul casei noastre vechi de pe ulița Dâmburilor, pe vremea când eram noi foarte mici. „Dar era bătrân, cred că se rătăcise...”, spunea ea, încercând să ne atenueze spaima. Auzisem de căruțe cu cai care nu s-au mai întors din pădurea unde fuseseră după lemne, în iernile teribile care erau în acele vremuri, de oi atacate, de ciobani care se luptau să-și apere animalele, de oameni care și-au petrecut nopțile în vârful copacilor, până când lumina soarelui a îndepărtat lupii. De loc din Făurești, însurat în Berința, nepotu’ Gheorghe, vecinul nostru, miner, la care mama i-a botezat băieții, povestea cum, într-o dimineață a văzut urmele haitei prin pădurea dintre Berința și Făurești. „Dacă în noaptea aceea aș fi trecut prin pădure, așa cum am vrut, n-aș mai fi fost. Dimineața, pe cărare, am văzut toată zăpada tăvălită, semn că pe-acolo a trecut haita.”

⁵ Augustin Buzura, *Recviem pentru nebuni și bestii*, Editura Univers, București, 1999, pag. 137.

„Uneori, în nopțile geroase de iarnă, mai ales în februarie, când zăpada ajungea până la brâu și copacii înghețați scoteau sunete stranii în bătaia vântului ce nu-și mai găsea odihnă, mari haite de lupi se adunau acolo la cruce și, ceasuri întregi, asmuțiți de lumina aspră, de gheață a lunii, urlau împreună, îl plângeau sau poate vorbeau cu cel al cărui suflet neliniștit, crud se plimba nestingherit peste sat, forța, odată cu vântul, ușile troienite, înnebunea câinii, stârnea celor singuri sau prinși de întuneric departe de case rugăciuni de îndurare. Într-o sâmbătă noaptea, întorcându-ne pe jos acasă – tata de la mină, eu de la școală -, am descoperit și noi, acolo lângă cruce, zeci de spinări negre, lucitoare, un ciudat popor de fiare fascinate de lună.”⁶

Acum, privind în urmă, nici nu știu dacă zgomotele îndepărtate ale nopților înghețate ale Berinței, pe care le auzeam și le simțeam aproape material, când ieșeam pe trepte și mă uitam către Mânântuș, erau reale sau doar în mintea mea de copil curios. Dar, mi le amintesc, le aud și acum, ca pe niște vaiete îndepărtate, ca pe niște lătrături bizare și abia perceptibile, venite ca urma unor ecouri înspre noi, de pe liniile de orizont, ale celor trei puncte cardinale, Răsărit, Miazăzi și Apus, pe care le vedeam deodată de pe treptele casei. Erau sunetele întunericului, care-mi provocau fiori reci pe șira spinării și făceau noaptea să pară mai neagră. Fugeam în casă, întotdeauna strângându-mi umerii cu mâinile și mă cuibăream în vreun pat, ori mă lipeam cu spatele de sobă, fără să scot o vorbă.

Dintre toate spaimile copilăriei, teama de lupi a fost cea mai mare. Mi-l amintesc pe Virgil, nepotul unchișului Ghiorghică din „Deal”, unul dintre frații mamei bune, care, în fiecare vacanță a studenției lui bucureștene, venea la noi și vizita lui dura până târziu în noapte. Îl adoram, pentru aerul proaspăt și rebel pe care-l aducea, pentru felul în care scotea pachetul cu Kent de la șoseta de sub geanșii prespălați, pentru pletele, barba, aerul flower power și, mai ales pentru inteligența și umorul pe care le avea. Erau nopți lungi de povești în care căscam și noi gura, uimindu-ne ori înfiorându-ne la tot ce auzeam. Venise vorba despre lupi și el a redat propria experiență, dintr-o noapte de vară, când venea acasă pe jos din Mănăștur. Ulița spre dealul unde locuiește, pornește direct din drumul național care face legătura Berinței cu Copalnicul, și are la intrare un parapet de piatră, ca un mic zid de cetate. „Am simțit un miros ca de hoit, dinspre zid. Și, am văzut pe marginea zidului, dinspre Dâmbuț, doi ochi care mă fixau. Știam că așa miros lupii. Stătea și mă privea fără să se miște. Efectiv, am simțit că mi se face părul măciucă. E o senzație greu de descris.”

Am fost doi ani și eu învățătoare la Școala cu clasele I-IV de pe Roșia, partea de răsărit a Berinței, un fel de mic cartier, ceva mai izolat de sat, mai apropiat de Cărpiniș decât de centru. Pentru copiii care veneau pe jos de pe hotarele întinse și îndepărtate ale Berinței, școala aceea era o soluție bine-venită. Acolo, a fost ani mulți tata învățător, apoi mama în perioada în care era însărcinată cu mine, apoi eu doi ani în tinerețea îndepărtată. Probabil a trebuit să treacă toată familia noastră pe acolo, prin acea școală care semăna destul de mult cu imaginea școlii din Valea Neagră, unde Buzura, înainte de a fi student la Medicină, a experimentat supraviețuirea într-o comunitate care părea să nu aibă nici cer nici vise, ci doar mină, pădure, rugină și birt. O casă cu prispă și două camere în care locuiau

⁶ Augustin Buzura, *Vocile nopții*, Editura Rao, București, 2015, pag. 58.

trei generații, unde, într-una dintre încăperi, dimineața era sală de clasă, iar noaptea, dormitor. Aveam o sobă de fontă, care încălzea doar atât cât duduia focul în ea, iar în spatele clasei, era un lădoi țărănesc, sub care era covata cu slănină și cu oase de porc puse în saramură, iar în geamuri erau oalele cu mușcate pentru iernat ori cele cu semințe de roșii și ardei puse la încolțit. Când ploua, curtea se transforma într-o imensă baltă cu noroi lipicios, prin mijlocul căreia erau puse niște scânduri, pe care treceai cu greu de la poartă până la prispă. Plonjam în fiecare zi într-un univers misterios, după ce treceam puntea, podul, ulița de peste vale, lăsam satul în urmă și urcam dâmbul spre Roșia, mai mult de 6 km dus-întors. Un parfum nebun avea acel loc și-acel drum care te umplea de sudoare și de praf roșiatic, pe care adesea ceața nu te lăsa să vezi la doi pași. Coboram iernile coasta, frământând noroiul ori zăpada, înotând instinctiv printr-o ceață materială, grea și umedă, prin care nu se vedea nimic. În primul an de învățământ, în ziua 8 martie, am trecut valea pe gheață cu buchetul cu flori într-o mână și în cealaltă cu o plasa mare în care înghesuisem un superb serviciu de ceai primit de la copii. Era atât de înghețat și de frig, că nici nu m-am gândit că gheața ar putea crăpa. Și-am avut noroc. Și eu și serviciul de ceai. Mergeam cu Rex, cățelul nostru mic și fricos, după mine, care mă aștepta în fața ușii patru ore până la plecare. Mai venea și Simi – unul dintre elevi – cu Țonți, un cățel blajin, negru cu blană strălucitoare, mai era și Crețu, câinele gazdelor – negru cu păr cârlionțat -, suficient ca pauzele să se transforme de cele mai multe ori în competiții între copii și câini. Nu o dată, au venit copiii să mi-i părăscă pe căței că le-au mâncat merindea.

Lângă școală, era casa unde locuise un alt frate de-al mamei bune – unchieșu' Văsălica -, însurat cu mătușa Victoria, o brunetă aprigă și simpatcă. Ei nu mai erau în anii când eu făceam naveta acolo, dar, aproape zilnic, intram pe la mătușa Mărioara, nora lor, gospodină, frumoasă și șarmantă. Odată, când vorbeam în fața porții, ne uitam spre coasta pe unde trebuia să cobor spre uliță, pentru a merge o vreme prin locuri parcă neumbrate, ca apoi să ajung "Peste Vale", printre case, și am văzut un câine care părea că scurmă ceva într-o tufă. Ea, delicat și înțelept, mi-a spus că ar fi bine să nu merg pe ulița cu noroi, ci să ocolesc pe drumul principal, care face legătura dintre Berința și Cărpiniș. Era mai departe, dar, cel puțin în acel moment, părea mai sigur. Nu mi-am dat seama că acel câine... fusese lup... până după multă vreme. Mătușa Mărioara, cu diplomația-i bine-cunoscută, nu mi-a spus atunci. Nici nu mă gândisem atunci să mă tem. Eram tânără și entuziasmul știa atât de bine cum să înăbușe toate nuanțele fricii. Mai tare mă speria ceața de la prânz când coboram spre casă și nu știam dacă voi nimeri ulița spre sat. Nu o dată mi-am pus problema că, înotând prin ceață, aș putea ajunge în altă parte, poate pe hotarul Lăschiei.

„Eu nu mă îmbolnăveam, nu sufeream de frig, foame sau frică, în nopțile geroase de iarnă, când crăpau de frig până și pietrele și copacii, când luna imensă, tremurătoare, coborâtă mult deasupra pământului, lumina drumul lupilor spre grajdurile de animale. Eu eram cel ce puteam verifica dacă vacile și oile noastre au fost bine închise, dau dacă bătrânul câine lup are motive să se agite ca un bezmetic.”⁷

Când își dă drumul la amintiri, mama povestește despre „vremurile acelea” ca și

⁷ Augustin Buzura, *Recviem pentru nebuni și bestii*, pag. 137.

cum ar fi vorba despre timpul primordial. Pe-atunci se-ntâmplau lucruri care mi se păreau fabuloase, pe care, cu greu le puteam desprinde de poveștile citite-n cărțile copilăriei. Mă-nfioram când citeam, la fel cum mă fulgerau emoțiile și spaimele când auzeam noaptea de pe treptele casei lupii în Mânântuș, la fel cum mi se părea că văd și eu luminițele jucând deasupra mormintelor copiilor nebotezați despre care-mi povestea, la fel cum auzeam zgomote ne-nțelese în pădurea care mă fascina. ”Pe vremea aceea, semănam mălaiul cu mâna și ne împărțeam fiecare câte o postată de săpat. Augustin măsură cu coada sapei să avem suprafețe egale de săpat. Ne mai ajuta Chelemen, un om mai bătrân din vecini, care venea cu săptămânile la noi la lucru, când aveam de săpat mălai în Valea Cursă.”

Copilăria lor, câtă a fost, nu seamănă cu nimic din imaginea idilică a copilăriei perfecte pe care am avut-o noi, grație atâtor eforturi ale părinților, pe care n-ai cum să le sesizezi la vârsta aceea. Și, poate nici nu le-ai înțelege, chiar dacă ți s-ar spune atunci, ori poate ți-ar umbri parfumul perfecțiunii care domină acea lume și-acele vremuri.

„Pe Comorâță, Augustin mergea cu vacile la păscut, pentru că acolo aveau imașul toți dâmburenii. Era așa de mic, că nici nu-și cunoștea vacile, dar moșu’ Găvrilă, care era slugă la preotul Gheție, avea grijă și de vaci și de el.” – își amintește mama. Iar Buzura își

Berința; foto: Mihai-Adrian BUZURA

amintea că nu știa să facă pe-atunci deosebirea între câine și lup, între pericol și normalitate. Lupii coborau din pădurea Mirizoiului, ori de la Zgleamăn spre Comorâța ziua-n amiaza mare. *„Cu lupii mă-mpăcasem oarecum, pentru că nu-i puteam deosebi de câini. Țin minte că pe unul l-am pocnit cu o vergea, atât era de aproape. Animalele fugeau în toate părțile, iar eu nu înțelegeam de ce fug.”*⁸

Când mama bună pleca în Baia Mare, la tata moș care stătea în chirie, cu coșul încărcat cu mâncare, singură, pe jos pe „cărarea de la Zgleamăn”, între Berința și Cărbunari, prin locul de întâlnire al lupilor, călătoria dura adesea două zile. Își lăsa copiii în grija vecinilor. „Eu eram prin clasa a V-a și dormeam noaptea cu vecinii, cu Măria lui Maștei, cu Virgilu’ Văsălichii lui Maștei, cu popa Hereș. Știam fiecare ce avem de făcut. Eu prin casă, Ștefan cu animalele, Augustin cu cititul.”

Apoi, când Augustin era deja elev de liceu, de multe ori drumul acela a fost bătut cu piciorul de el și de tata moș, pentru a ajunge unul la școală, celălalt la uzină.

*„Erau 25 de kilometri între casă și liceu și, când mergea tata la uzină, mă lua și pe mine cu el când se potriveau orele. Treceam prin zonele acelea cu tot soiul de sălbăticiuni, mergeam cu tata pe jos și erau niște geruri cumplite, îngrozitor de puternice. Tata mergea la uzină, eu la școală. Când ajungeam în vârful dealului, tata mai trăgea câte o gură de țuică și îmi dădea și mie. Vedeam din vârful dealului cum se clatină orașul. Erau câteva puncte foarte periculoase. Cum treceam printr-o pădure, într-un punct numit „Zgleamăn”. Acolo, la locul respectiv, cică ar fi fost îngropați niște copii nebotezați și acolo era un punct unde se întâlneau lupii și treceam cu o spaimă îngrozitoare prin locul respectiv. Foarte rar prindeam câte o căruță.”*⁹

⁸ Fragment din interviul nepublicat, acordat de Augustin Buzura fiului său Mihai-Adrian Buzura, păstrat în arhiva familiei.

⁹ *Idem.*

Bibliografie

Buzura, Augustin, *Recviem pentru nebuni și bestii*, Editura Univers, București, 1999.

Buzura, Augustin, *Vocile nopții*, Editura RAO, București, 2015, Ediție definitivă îngrijită de Angela Martin.

Ștefănescu, Crisula, *A trăi, a scrie*, Editura Limes, 2009, Cluj-Napoca, Ediție îngrijită de Angela Martin.

Laura Temian, Valentin Băișan, Lazăr Temian, Lavinia Ardelean, Coordonator științific: prof. dr. Teodor Ardelean, *File de cronică. Ținuturile Chioar, Codru, Lăpuș, Maramureș, Volumul I (din paleolitic până în 1918)*, Biblioteca Județeană "Petre Dulfu" Baia Mare, 2016.